

První zimní výskyt kopřivky obecné (*Anas strepera*) v horním a středním Pobečví

The first winter occurrence of the Gadwal (Anas strepera) in the upper and middle catchment of Bečva river

•

kopřivka obecná (*Anas strepera*) je druh s holarktickým rozšířením. Jde o tažnou kachnu, která zimuje západně a jižně od hlavní části hnízdního areálu, přičemž dosahuje až k 20° s. š. V České republice hnízdí ve všech rybníčních oblastech, pravidelně protahuje a výjimečně přezimuje (HUDEC et al. 1994). V rámci Atlasu zimního rozšíření ptáků v letech 1982–85 odhadli BEJČEK et al. (1995) počet zimujících ex. kopřivky obecné v celé České republice na 50 až 100 ex. V letech 2004 až 2011 v lednovém termínu v rámci Mezinárodního sčítání vodních ptáků bylo zjištěno zimování kopřivky obecné v celé České republice jen na 8 až 12 lokalitách (celkové zjištěné počty kolísaly od 26 až do 257 ex.). Kopřivka obecná se vyskytuje v zimě jednotlivě nebo v malých skupinkách především v nižších polohách. Oblastmi zimování druhu na Moravě jsou jižní a střední Morava a také severní Morava a Slezsko – především povodí Odry. Počty zimujících kopřivek v České republice jsou vyšší v mírných zimách, kdy také dochází k jejich přesunu na nezamrzlé rybníky (MUSIL & MUSILOVÁ 2011a). Počet lokalit zimování kopřivky obecné v delším časovém období sledování (1966–2008) vzrůstá, zatímco trend v celkové početnosti její zimující populace je nejistý (MUSIL & MUSILOVÁ 2011b; MUSIL et al. 2011). Výsledky kroužkování nepotvrdily zimování našich ptáků u nás, ale ani nepřinesly informaci o původů ptáků vyskytujících se v ČR v zimě (ČEPÁK et al. 2008).

Kopřivka obecná patří ke zvláště chráněným druhům živočichů v kategorii ohrožený dle vyhlášky Ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb. a v červeném seznamu ptáků České republiky je zařazena do kategorie VU – zranitelný druh (ŠTASTNÝ & BEJČEK 2003).

V horní a střední části povodí řeky Bečvy (tok Rožnovské a Vsetínské Bečvy v okrese Vsetín

a niva Bečvy od Valašského Meziříčí po Teplice nad Bečvou v okrese Přerov) hnízdí kopřivka již od 70. let 20. století na Choryňských a Hustopečských rybnících – v letech 1975 až 1980 uvádějí DVORSKÁ & DVORSKÝ (1987) každoroční hnízdění 2 až 7 párů. Hnízdní výskyt dosud v oblasti trvá, např. 27.V.2012 byl pozorován na rybnících u Hustopečí nad Bečvou 1 pár a u Choryně 3 páry (K. Pavelka, unpubl.).

Zimování druhu v regionu dosud nebylo publikováno v regionálních faunistických pracích týkajících se avifauny rybníků (CHMELÁŘ 1980;

Obr. 1: Samec kopřivky obecné na rybníčku v Panské zahradě ve Vsetíně (18.XII.2011), foto Karel Pavelka.

Fig. 1: Male of the Gadwall on the small pond in town park Panská zahrada in Vsetín town (18.xii.2011), photo Karel Pavelka.

Obr. 2: Samec kopřivky obecné na Vsetínské Bečvě u Panské zahrady ve Vsetíně (18.III.2012), foto Karel Pavelka.

Fig. 2: Male of the Gadwall on the Vsetínská Bečva River near town park Panská zahrada in Vsetín town (18.iii.2012), photo Karel Pavelka.

DVORSKÁ & DVORSKÝ 1987; PŘIKRYL 1988) ani ve faunistických pozorováních v regionálních časopisech. Zimování druhu nebylo v regionu zjištěno ani v posledních dvaceti letech (M. Dvorský in verb., J. Lehký, Jiří Pavelka, J. Koleček a M. Škrott – všichni in litt.).

Materiál

Vsetínské vrchy

Vsetín (6673d, 6674c), 345 až 360 m n. m.

Dne 8.XII.2011 jsem pozoroval poprvé samce kopřivky obecné na rybníčku ve vsetínském parku Panská zahrada v blízkosti řeky Bečvy. Pták se držel stranou od desítek kachen divokých (*Anas platyrhynchos*) a hledal potravu na dně a hladině nádrže. Na tomto místě nebo na přilehlé Bečvě se zdržoval až do ledna 2012. Po trvalém zámrazu hladiny rybníčku v únoru 2012 se přesunul spolu s ostatními kachnami na Vsetínskou Bečvu. Zde byl pozorován až do začátku třetí dekády března.

Přehled pozorování

8.XII., 15.XII. a 18.XII.2011, 16.I.2012 – rybníček v Panské zahradě (K. Pavelka), 22.I.2012 – Vsetínská Bečva u Panské zahrady (P. Vymazalová), 8.II. a 13.II.2012 – Vsetínská Bečva u nemocnice a Kostka školy (K. Pavelka), 22.II.2012 – Vsetínská Bečva u sídliště Trávníky (K. Pavelka), 1.III., 4.III., 6.III., 12.III.2012 a 18.III.2012 – Vsetínská Bečva u Panské zahrady a mateřské školy Žerotínova (vše K. Pavelka a T. Pavelka), 21.III.2012 – na stejném místě, poslední pozorování (T. Pavelka).

Zjištěný zimní výskyt kopřivky obecné (*Anas strepera*) ve Vsetíně v prosinci 2011 až březnu 2012 je pravděpodobně prvním známým případem zimování tohoto druhu v horním a středním Pobečví. Výskyt je pozoruhodný i z toho důvodu, že pták setrval ve Vsetíně také v období tuhých mrazů v únoru 2012.

Poděkování

Děkuji Pavlíně Vymazalové a Tomáši Pavelkovi za poskytnutí jejich pozorování kopřivky obecné ve Vsetíně, Jaroslavu Kolečkovi za cenné připomínky k textu zprávy a Petru Musilovi za poskytnutí některých literárních pramenů a za recenzi zprávy. Podpořeno rozpočtem Muzea regionu Valašsko, Vsetín.

Literatura

- BEJČEK V., ŠŤASTNÝ K. & HUDEC K. (1995): *Atlas zimního rozšíření ptáků v České republice 1982–1985*. H&H a Ministerstvo životního prostředí České republiky, 270 pp.
- CEPÁK J., KLVAŇA P., ŠKOPEK J., SCHRÖPFER L., JELÍNEK M., HOŘÁK D., FORMÁNEK J. & ZÁRYBNICKÝ J. (eds) (2008): *Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska*. Aventinum, Praha, 607 pp.
- DVORSKÁ J. & DVORSKÝ M. (1987): Ptactvo Hustopečských a Choryňských a rybníků. *Zprávy Moravského ornitologického sdružení*, 45: 55–74.
- HUDEC K. a kol. (1994): *Fauna ČR a SR. Ptáci – Aves 1., 2. přepracované a doplněné vydání*. Academia, Praha, 672 pp.
- CHMELÁŘ J. (1980): *Ptactvo Choryňských rybníků v okrese Vsetín*. Ms. 78 pp. [Maturitní práce, Gymnázium Vsetín.]
- MUSIL P. & MUSILOVÁ Z. (2011a): Rozšíření a početnost hojnějších druhů vodních ptáků v lednu 2010 a 2011. *Aythya*, 4: 14–66.
- MUSIL P. & MUSILOVÁ Z. (2011b): Dlouhodobé změny početnosti zimujících vodních ptáků v České republice: Shrnutí výsledků publikovaných v zahraničních periodikách. *Aythya*, 4: 67–72.
- MUSIL P., MUSILOVÁ Z., FUCHS R. & POLÁKOVÁ S. (2011): Long-term changes in numbers and distribution of wintering waterbirds in the Czech Republic (1966–2008). *Bird Study*, 58: 450–460.
- PŘIKRYL V. (1988): *Ptactvo okolí Hustopeč nad Bečvou 1953 – 1986*. Ms. 105 pp. + 6 pp. [Knihovna Muzea regionu Valašsko, pracoviště Valašské Meziříčí.]
- ŠŤASTNÝ K. & BEJČEK V. (2003): Červený seznam ptáků v České republice. In: PLESNÍK J., HANZAL J., BREJŠKOVÁ L. (eds): Červený seznam obratlovců České republiky. *Příroda* 22: 95–100.

KAREL PAVELKA

Muzeum regionu Valašsko, Horní náměstí 2, CZ-755 01 Vsetín, Česká republika, e-mail: karel.pavelka@centrum.cz